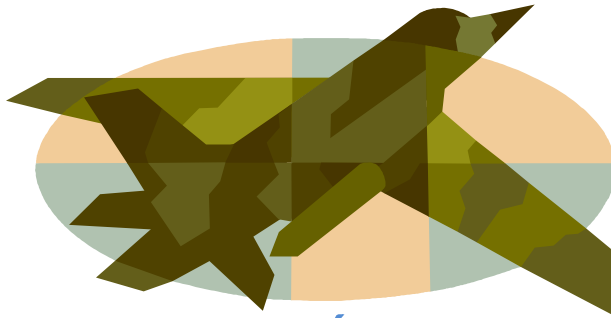

ĐỌC SAINT EXUPÉRY

HÃY KHIẾN HỌ TRỞ THÀNH VĨNH CỬU

Trực Tâm - Bùi Nhữ Tiếp

(Dịch theo một sách giáo khoa Trung Học Pháp)

Anh hùng của các đợt bay hiểm nghèo, phi công tuyến đưa thư, phi công chiến đấu mất tích trong một chuyến công tác không thám, Antoine de Saint Exupéry đã có thể nói về lòng can đảm và sự quên mình, dựa trên kinh nghiệm. Nhà đạo đức, thi sĩ mà cũng là người của hành động, ông đã suy nghĩ về ý nghĩa của sự hy sinh: nhân danh giá trị gì, nhân danh lý tưởng gì mà người ta có thể đòi hỏi các con người làm nguy khốn đến tính mạng của họ? Đây là những cảm nghĩ mộc mạc, nhưng đầy truyền cảm, mà ông đưa ra trong “BAY ĐÊM” (1931) để dành cho vấn đề đạo lý thiết yếu này.

Máy bay đưa thư của Patagonie trở về Bueno-Aires, gặp bão trong một chuyến bay đêm. Ta cùng sống trong thâm kịch, khi thì với phi công Fabien, khi thì với Rivière, người phụ trách không lưu ở phi trường Bueno-Aires, mà tâm trạng lo lắng tăng lên từng giờ.

Vợ Fabien, hoảng hốt vì lo sợ, vừa kêu điện thoại cho Rivière làm cho ông suy nghĩ, và mất hút trong sự trầm tư.

Một hôm, một kỹ sư đã nói với Rivière, khi họ cúi xuống nhìn mặt một người bị thương ở gần một cây cầu đang xây: “Chiếc cầu này có đáng giá một khuôn mặt bị đập nát không?” Không một người nông dân nào lại chấp nhận làm hủy hoại khuôn mặt này một cách dễ sợ, dù là con đường này mở ra để giúp họ khỏi phải đi vòng xuống cây cầu dưới. Và tuy vậy người ta vẫn xây dựng các cây cầu. Người kỹ sư đã nói thêm: “Ích lợi chung do các ích lợi riêng tạo thành, nó không thể biện minh điều gì khác hơn.”- Và tuy nhiên sau này Rivière trả lời ông ta - nếu mạng sống con người là vô giá, chúng ta luôn luôn hành động như có cái gì đó vượt lên trên cả mạng sống con người, về mặt giá trị...nhưng tại sao vậy?

Và khi nghĩ tới phi hành đoàn, Rivière thấy tim mình nghẹt thắt. Hành động, kể cả hành động để xây một cây cầu, đập vỡ các hạnh phúc, Rivière không thể không tự hỏi “Nhân danh điều gì?”

“Các người này, anh nghĩ, có thể sẽ mất tích, lẽ ra họ có thể đã sống sung sướng.” Anh thấy những khuôn mặt buồn cúi xuống trong ánh sáng vàng tinh lạnh của các ngọn đèn buổi tối. Nhân danh điều gì ta đã lôi họ ra khỏi niềm êm ấm đó? Nhân danh điều gì anh đã rút họ ra khỏi hạnh phúc cá nhân? Luật lệ

đầu tiên há không phải là để bảo vệ chính những hạnh phúc đó? Nhưng chính anh lại phá vỡ chúng. Và tuy nhiên, một ngày nào đó, định mệnh hẳn khiến các niềm êm ấm vàng đó tan biến như những ảo ảnh. Tuổi già và sự chết hủy hoại chúng không tiếc thương còn hơn cả anh nữa. Có lẽ có một cái gì khác cần được cứu thoát, và cái đó bền vững hơn; có lẽ chính để cứu lấy cái-phần-đó của con người mà Rivière đang làm đây? Nếu không thì hành động chẳng còn tự biện hộ được nữa.

“ Yêu thương, yêu thương không thôi, thật là một ngõ cụt!” Rivière mơ hồ cảm biết một bồn phận lớn hơn bồn phận yêu thương. Hoặc đó là một sự triu mến, nhưng thật khác biệt với các triu mến thường tình. Một câu chọt đến với anh: “ Nên làm cho họ trở thành vĩnh cửu...” Anh đã đọc điều đó ở đâu nhỉ? “ Cái mà anh theo đuổi trong anh đang chết.” Anh thấy lại một đền đài thờ thần Mặt-Trời của người Incas xa xưa ở xứ Pérou. Những phiến đá đứng thẳng trên triền núi. Không có chúng,

còn gì đâu chứng tích của một nền văn minh hùng mạnh, với sức nặng của các tảng đá, đã đề lên con người của ngày nay, như một ăn năn hối tiếc. “ Nhân danh sự khắc nghiệt cứng rắn nào, hoặc tình yêu thương lạ lùng nào, người lãnh tụ các dân tộc xa xưa, khi bắt ép thần dân dựng ngôi đền này trên núi, đã buộc dân dựng nên sự vĩnh cửu của họ?” Rivière thấy lại trong mơ những đám đông đang vui chơi buổi tối quanh quầy ngựa gỗ xoay tròn trong tiếng nhạc: “ Cái loại hạnh phúc này, cái yên cương này...” anh nghĩ vậy. Nếu người lãnh tụ đó không thương xót sự đau khổ của con người, thì đã vô cùng thương tiếc cái chết của con người. Không phải cái chết một cá nhân, mà cả một chủng loại sẽ bị biển cát xóa mất. Và ít ra ông đã hướng dẫn dân tộc ông dựng lên những phiến đá, mà sa mạc sẽ không bao giờ lấp vùi được.

